

SMITTEVERN NYTT

Januar 2015

Forebygging av matbåren smitte i langtidsinstitusjon/ postkjøkken

Helsepersonell som er involvert i tillaging og servering av mat, må ha kjennskap til hvordan man i den daglige praksis i avdelingen ivaretar hygieniske prinsipper, for å forebygge matbåren smitte.

Matforgiftning og infeksjoner

Sykdom som kan overføres med næringsmidler deles vanligvis inn i matforgiftning og infeksjoner. Ved matforgiftning er maten forurenset med bakterier, og det har vært vekstbetingelser slik at bakteriene har formert seg i matvaren og dermed dannet toksiner. Ved infeksjoner formerer uønskede mikroorganismer seg i menneskekroppen. Eksempel på infeksjon kan være norovirus og salmonellainfeksjoner.

Tiltak mot smitte fra miljøet

Hendene er vårt viktigste arbeidsredskap, derfor er god håndhygiene uhyre viktig også på kjøkkenet, ved håndtering og servering av næringsmidler/ mat.

Noen hygieniske krav ved postkjøkkenene

- flater må være hele, og lette å holde rene
- Veggmonterte dispenser med tørkepapir.
- Vannkran med albuehendel eller fotocelle betjening.
- Veggmonterte dispenser med hånddesinfeksjon og håndsåpe.

Ved håndtering og servering av næringsmidler:

- Utfør håndhygiene før håndtering av næringsmidler og mellom ulike oppgaver på postkjøkkenet.
- For å unngå kryssforurensning skal en ikke bruke samme kniv, skjærefjøl eller annet utstyr til ulike typer matvarer, for eksempel rått kjøtt og grønnsaker til salat.
- Renhold av utstyr, redskap, servise, bestikk mv. skal utføres slik at alt av matrester og rester av vaskemidler fjernes

Temperaturen ved renhold av utstyr må være høy nok til å oppnå desinfeksjonseffekt.

- Bruker oppvaskmaskinen lang tid (40-60 min eller mer) på oppvask- og skylleprosessen vil 65 °C i oppvask og skylleprosessen, være tilstrekkelig varmebehandling.
- Brukes oppvaskmaskin med kort prosessetid (mindre enn 5 minutter), bør maskinen være godkjent til offentlig bruk og holde minst 85 °C i skyllevannet.

Personlig hygiene, Personalet

- Benytt rent serveringsforkle utpå arbeidsantrekket ved tillaging og frembydning av mat.
- Sett opp håret slik at det ikke henger ned foran ansiktet.
- Utfør alltid håndhygiene før og etter servering av næringsmidler.
- Personer med mage- tarm infeksjon eller infeksjon på hender skal ikke delta i matlaging, servering eller oppvask/ lagring.
- Små sår/ rifter skal dekkes med vannrett plaster, og bruk engangshansker i tillegg.
- Unngå mest mulig direkte håndkontakt med næringsmidler.
- Håndhygiene utføres alltid før håndtering av rent servise/ bestikk.
- Utfør håndhygiene etter håndtering av urent servise.
- Håndhygiene utføres før og etter man har assistert pasient i spisesituasjon.

Pasienten

- Tilby håndhygiene til pasienter før og etter måltider.

Servering på korridor, dagligstue, oppholdsrom

- Drikke som trenger fortykning skal blandes ut like før servering
- Alt serveringsutstyr som står fremme skal rengjøres/ skiftes ut daglig.
- Unngå at pasienter/besøkende tar i det andre skal spise/ drikke.
- Ved utbrudd av gastroenteritt på avdelingen skal selvservering unngås.
- Pårørende og pasienter skal ikke delta i arbeid på kjøkkenet eller servering på grunn av fare for kryssmitte i miljøet.

Maten

- Ikke la varm mat stå halvklunke over tid, kan gi uønsket bakterieoppvekst.
- Maten plasseres på rent bord, nattbord eller brett.
- Maten som er tatt ut av matrallen skal ikke legges tilbake.
- Lettbedavelig mat skal ikke stå mer enn 2 timer i romtemperatur. Den må raskt plasseres i kjøleskap/ kjølerom
- All kald mat/ drikke lagres i kjøleskap ved -1 til +4 °C.
- Mat med utgått holdbarhetsdato skal kasseres.

Matrallen (vognen), serveringsbord/-brett

- Matrallen skal alltid tildekkes ved oppbevaring/ oppvarming av mat og under transport.
- Matrallen hentes til avdelingen like før måltidet og returneres til sentralkjøkkenet umiddelbart etter måltidet.
- Rengjør serveringsbord/ brett etter hver gangs bruk og plasser det på et rent sted.
- Det anbefales bruk av brett som kan vaskes i oppvaskmaskin.

Serveringsutstyr (servise, bestikk)

- Vask hendene før du tar i rent servise/ serveringsutstyr.
- Vask hendene etter å ha tatt i urent servise/ serveringsutstyr.
- Servise/ bestikk vaskes i oppvaskmaskin ved minst 85 °C.
- Vask termokanner, kaffe-/tekanner daglig.
- Mugger for saft og jus vaskes i oppvaskmaskin.
- Sjekk at oppvaskmaskinen fungerer optimalt – kontrollmåles for temperatur minimum 2 ganger pr år/ rutinemessig, loggføres.

Smitte og matavfall

- Brukt servise/ spiseutstyr inkludert matrester, fra pasienter med smittefare, skal varmedesinfiseres i dekontaminator ved en minimumstemperatur på 85 °C. før det behandles som vanlig oppvask i oppvaskmaskin.
- Ved bruk av engangsutstyr kastes dette som smitteavfall.

Kilder

- P.E. Akselsen og P. Elstrøm (red) "Smittevern i helsetjenesten", 2. utgave, Gyldendal Norsk Forlag) kpt 16, s. 174-179.
- Bjørg Marit Andersen "Håndbok i hygiene og smittevern, sykehjem, Langtidsinstitusjoner", Akademia forlag 2013.S. 517-524.

Smittevern bistand til kommunehelsetjenesten i Finnmark

Nina A.Wikan, tlf 90 94 34 35/ 78 97 33 53. nina.alette.wikan@finnmarkssykehuset.no